

Vergaderjaar 1988–1989

20 582

Wijziging van de gemeentewet, de Wet gemeenschappelijke regelingen en enige andere wetten in verband met de sanering van een aantal toezichtsbepalingen

Nr. 8

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 7 juni 1989

Met voldoening hebben de ondergetekenden vastgesteld, dat nu ook de leden van de fractie van de P.v.d.A. zich met zoveel woorden hebben aangesloten bij de instemming met dit wetsvoorstel, die eerder reeds bleek uit het voorlopig verslag.

Tot onze spijt waren de leden van de fractie van het C.D.A. teleurgesteld over de beantwoording van hun vraag wanneer besluiten voor schorsing of vernietiging in aanmerking komen. Zij drongen aan op een uitvoerige reactie, waarin door middel van criteria duidelijkheid zou worden geboden over het vernietigingsbeleid van de regering, bijvoorbeeld ten aanzien van gemeentelijke besluiten op het terrein van de inkomenspolitiek of het anti-apartheidsbeleid.

Graag willen wij enkele opmerkingen maken ter verduidelijking van de hantering van het instrument vernietiging. In de eerste plaats zijn er de wettelijke criteria (strijd met de wet/het recht en strijd met het algemeen belang), die op zich al een beperking inhouden van de bevoegdheid tot ingrijpen. Daarnaast biedt – zoals in de memorie van antwoord al werd aangegeven – de algemene beleidslijn dat het vernietigingsinstrument terughoudend wordt gehanteerd een indicatie van de kans dat de Kroon ingrijpt in lokale besluitvorming. Voorts is in de loop der jaren een spontane-vernietigingsjurisprudentie gegroeid die eveneens houvast biedt. Op terreinen waar dat nodig is, bijvoorbeeld omdat er grote activiteit van lokale overheden is te constateren en er raakvlakken zijn met het rijksbeleid, wordt bovendien soms specifieke informatie verstrekt. Zo zijn op de twee beleidsterreinen, die door de aan het woord zijnde leden bij wijze van voorbeeld expliciet genoemd zijn, maar bijvoorbeeld ook ten aanzien van het werkgelegenheidsbeleid (de steun aan bedrijven), circulaires uitgebracht om de duidelijkheid van het rijksbeleid te vergroten¹. Binnen de in die circulaires uitgezette lijnen zal van geval tot geval bekeken moeten worden of concrete besluiten tot daadwerkelijk ingrijpen nopen. Volstreekte duidelijkheid voor concrete gevallen kan overigens niet geboden worden. De bestuurspraktijk is veelvormig en dynamisch. Het repressieve toezicht als geheel is daardoor naar zijn aard niet in eenduidige criteria vast te leggen. Een poging dit wel te doen zou alleen maar kunnen leiden tot uitermate gedetailleerde en vooral strin-

¹ Inz. werkgelegenheidsbeleid dd. 13-09-1984, nr. BT84/U1376.
Inz. steunverlening minima dd. 01-03-1985, nr. BT85/U231.
Inz. Zuid-Afrikabeleid dd. 18-07-1987, nr. B87/U3698.

gente criteria. Iedere flexibiliteit van dit toezichtsinstrument zou daarmee komen te vervallen.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af sinds wanneer decentralisatie en deregulering, maar ook bestuurlijke en beleidszaken geen waardig uitgangspunt voor sanering zijn. Dat hebben wij geenszins willen betogen. In de memorie van antwoord hebben wij op een vraag van de leden van de fractie van de S.G.P. geantwoord, dat de inventarisatie van toezichtsfiguren, die voorafgaat aan de saneringsactiviteiten, een geheel andere is dan die voor de specifieke uitkeringen. Bij de laatste kan uitgegaan worden van de rijksbegroting. Er kunnen immers geen specifieke uitkeringen bestaan zonder dat daarvoor in de rijksbegroting een autorisatie aanwezig is. «Een vergelijkbaar vertrekpunt (uitgangspunt), waarin per definitie alle gevallen verzameld moeten zijn, is ten aanzien van toezichtsbepalingen niet voorhanden. De wijze van aanpak van de saneringsoperatie zal dan ook bij de toezichtsfiguren een wezenlijk andere moeten zijn dan die ten aanzien van specifieke uitkeringen,» zo zouden wij de zin, waaraan de leden van de fractie van de P.v.d.A. refereren, willen parafraseren.

Op de vraag van de leden van de fractie van de P.v.d.A. over de stand van zaken bij de verschillende toezichtsbepalingen, die zullen overblijven op de in het onderhavige wetsvoorstel aan de orde zijnde terreinen, kunnen wij op korte termijn geen exact antwoord geven. Er wordt noch bij de overheid, noch (voor zover ons bekend) door uitgeverij, die zich specialiseren in het documenteren van regelgeving, een bestand van afzonderlijke toezichtsbepalingen bijgehouden. Nauwkeurige beantwoording van de vraag vergt afzonderlijk, zeer tijdrovend onderzoek, waartoe ons op dit moment de middelen en de tijd ontbreken.

Wel is het zo dat sedert de heroverweging van het toezicht en het project D'gemeenten/D'provincies ten aanzien van circa 70 bepalingen van preventief toezicht is besloten tot afschaffing dan wel omzetting in een mededelingsplicht. Uitgaande van het totaal van circa 85 toezichtsfiguren, dat in 1985 is geteld, zou nog slechts 20% van de bepalingen in deze categorie onaangetast zijn. Voor wat betreft het terrein van de gemeentewet kunnen wij de vraag wel beantwoorden: Voor de negen soorten gemeentelijke besluiten waarop thans ingevolge de gemeentewet toezicht vereist is, zijn in de ontwerp-Gemeentewet voorstellen opgenomen die er tezamen toe leiden dat er nog slechts drie overblijven. De overige zes zullen vervallen of worden omgezet in een mededelingsplicht. De drie overblijvende goedkeuringsverplichtingen (belastingtoezicht, begrotingstoezicht en de goedkeuring voor het oprichten van en deelnemen in privaatrechtelijke rechtspersonen) zullen aanmerkelijk vereenvoudigd worden.

De leden van de fractie van de P.v.d.A., alsook die van de fractie van D66 gaven te kennen, dat zij het ontbreken van exacte gegevens met betrekking tot de financiële en personele gevolgen van deze saneringswet betreuen. Eerder reeds – in het Rapport heroverweging toezicht – werd geconstateerd, dat de toezichtstaken steeds werkzaamheden meebrengen voor een groot aantal verschillende ambtenaren en dat het telkens gaat om een klein gedeelte van het totale takenpakket van de betrokken ambtenaar (de schattingen luiden in tienden en zelf honderdsten van mensjaren). De administraties en registraties bij de ministeries zijn er niet op ingericht overzichten tot de details te leveren zoals die hier gevraagd worden.

De leden van de fractie van D66 verbonden aan de vorenstaande opmerking, nog, dat zij gesterkt zijn in hun opvatting dat het in dit wetsvoorstel slechts gaat om een marginaal deel van het totale aantal toezichtsbepalingen. In de memorie van toelichting hebben wij al aangegeven, dat het onderhavige wetsvoorstel «een eerste concretisering van het streven naar een vermindering van toezichtsverhoudingen» is en derhalve geenszins de pretentie had méér te zijn.

De leden van de fractie van D66 stelden – terecht – vast, dat in de memorie van antwoord niet was ingegaan op de vraag naar de praktijk van met name het rijkstoezicht op provincies en gemeenten en in het bijzonder het voorbeeld van de sociale zekerheid. De verklaring daarvoor is, dat het ter zake door de leden van de fractie van D66 in het voorlopig verslag gestelde ons niet duidelijk is. Ook na ambtelijk contact met de vragensteller, hebben wij niet helder voor ogen kunnen krijgen wat met deze vraag is bedoeld.

Het lid van de fractie van het G.P.V. was ook na de nadere motivering niet overtuigd van de noodzaak van een mededelingsplicht ten aanzien van gemeenschappelijke regelingen waaraan een of meer provincies deelnemen. Hij merkte op dat deze mededelingsplicht hooguit een onvolledig beeld geeft van de ontwikkelingen ten aanzien van bundeling en integratie. Wij merken op dat het hier niet zozeer gaat om het verkrijgen van een algemeen beeld van de totale ontwikkelingen terzake, als wel om de vervanging van het huidige systeem van preventief toezicht door dat van repressief toezicht. Om enige vorm van toezicht te kunnen blijven uitoefenen, is een mededelingsplicht voor de regelingen waar het hier om gaat noodzakelijk. Daarbij moet zeker ook wat betreft de financiële aspecten van een regeling worden bedacht dat de provincie bij de regelingen waarvoor de mededelingsplicht geldt, zelf een betrokken partij is. In die positie mag niet van de provincie verwacht worden dat zij uitsluitend op de belangen van deelnemende gemeenten zal letten.

De Staatssecretaris van Binnenlandse Zaken,
C. P. van Dijk

De Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer,
E. H. T. M. Nijpels

De Minister van Verkeer en Waterstaat, a.i.
E. H. T. M. Nijpels

De Minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
L. C. Brinkman